

KULTÚRA

ROČNÍK XXI. – č. 4

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

21. FEBRUÁRA 2018

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Roku 1989 známy a kontroverzný švajčiarsko-nemecký teológ Hans Küng bol spoluautorom knihy Paradigm Change in Theology. V nej vystúpil s tézou, že v dejinách Cirkvi sa vyskytli obdobia, kedy došlo k radikálnemu teologickému prelomu v magistériu a v teologických postojoch Cirkvi. Argumentuje, že podobne ako vo vedeckých disciplínach, tak aj dejinách Cirkvi určitý krok alebo udalosť zmenili smerovanie a ďalší vývoj náhľadov na svet okolo nás. Takýmto prelomovým bodom vo vede bolo napríklad zistenie, že zem nie je stre-

nijaký zvlášť mimoriadny záujem. Všimli si ju niekoľkí teológovia a cirkevní historici a ak jej venovali pozornosť, tak potom len v tom zmysle, či II. vatikánsky koncil bol prelomom a začiatkom novej cesty v živote Cirkvi, alebo bol iba obnovou a organickým pokračovaním v nepretržitej dvetisícročnej tradícii. O štvrt' storočia neskoršie – v súvislosti s apoštolskou exhortáciou Amoris Laetitia – sa výraz "paradigmatický posun" (Paradigm Shift) znovu stáva predmetom pozornosti. Zaslúžil sa o to kardinál Pietro Parolin, po pápežovi Františkovi druhá

Jednota Cirkvi a nemeniteľnosť jej učenia

dom vesmíru, v dôsledku čoho ptolemajovská geocentrická predstava musela ustúpiť pred novým kopernikovským heliocentrickým modelom. Staré myslenie a chápanie vesmíru bolo nahradené novým. Americký fyzik a filozof Thomas Kuhn definoval takýto prelom výrazom Paradigm Shift (paradigmatický posun, paradigmatický zlom). Para-

najvýznamnejšia osobnosť v riadení Katolíckej cirkvi. V rozhovore, ktorý v januári tohto roka poskytol redakcii nedávno spustenej informačnej linky Vatican News, sa kardinál vyslovil, že exhortácia Amoris Laetitia predstavuje "novú paradigmu, ktorú pápež František uvádza s múdrosťou, rozvahou, ale aj s trpezlivosťou do života... Je to paradigmatická

FRANTIŠEK VNUK

digma v tomto prípade predstavuje sústavu pravidiel alebo zákonov, ktorými sa daná vedecká disciplína riadi.

Podľa H. Künga v dejinách Cirkvi sa tiež odohrali revolučné premeny (paradigmatické posuny), ktoré signalizovali prechod a nástup do nového obdobia. Túto svoju teóriu profesor Küng obšírnejšie rozvádza v knihe Theology for the Third Millennium: An Ecumenical View (New York 1990), kde uvádza, šesť takýchto období a identifikuje ich ako:

1. Apokalyptická paradigma primitívneho kresťanstva;
2. Helenistická paradigma cirkevných otcov;
3. Stredoveká rímska paradigma;
4. Reformačná paradigma;
5. Moderná osvietená paradigma;
6. Moderná pokoncilová ekleziologická paradigma.

Küngova interpretácia a následná aplikácia Kuhnovej teórie nevyvolali

zmena; text (exhortácie) nástojčivo poukazuje, čo sa od nás vyžaduje – nový duch, nový prístup! Ako každá zmena, tak aj táto prináša so sebou určité ťažkosti a problémy, ale bude treba sa s nimi vyrovnat' a zodpovedne im čeliť."

Na toto tvrdenie reagoval známy katolícky aktivista, teológ a spisovateľ George Weigel, autor životopisu dnes už svätého pápeža Jána Pavla II., Witness to Hope. (Tento trojdielny životopis vyšiel aj v slovenčine pod menom Svedok nádeje). George Weigel zverejnil svoje námietky na portáli First Things. Využil túto príležitosť nielen aby oponoval názorom kardinála Parolina, ale aj na obhajobu tradičných a v podstate nemeniteľných princípov magistéria Cirkvi. Pripomína mu, že magistérium predstavuje poklad viery zjavenej Kristom, ohlasovanej apoštolmi a rozvíjanej otcami a učiteľmi Cirkvi.

(Pokračovanie na 2. strane)

Rudolf Dočolomanský, učiteľ, otec populárneho herca, pôsobil v Rumunsku medzi tamojšími Slovákmi. Okrem iného o tom napísal: "Žijem medzi našimi krajanmi v Rumunsku... a pôsobím ako národný kultúrny katolícky pracovník. Upozornil som na našich Slovákov Národnú Radu v Bratislave i Spolok Sv. Vojtecha a môj hlas bol vždy vypočutý. Náš národ v Rumunsku volá stále po slovenských katolíckych kňazoch a učiteľoch a potrebuje katolícke kostoly a katolícke školy..." V roku 1938 v Boromlaku postavil dvojmetrovú sochu – insitnú kópiu sochy Ježiša Vykupiteľa z brazílskeho mesta Rio de Janeiro, ktorá v rumunskom Boromlaku stojí dodnes.

Čítam si jedinečnú báseň nášho veľikána poézie, exilového básnika Karola Strmeňa Apoštol. "Dnes hovorí k vám biskup Vojaššák. // Ja, biskup spišský, Ján, / odmietam slúžiť rozvratníkom Cirkvi. / Jej telo chránim svojím vlastným telom / a týmto starým srdcom nezložený. / Tu stojím pevne ako koreň / na skale, ktorú nerozrazi blask. / Tu v Kapituli pri šedivom chráme / vystieram ruky nad Slovensko / a žehnám dušu národa / schytenú medzi škripcie zo železa. // Starý som bol a do cely ma vrhli,

Čas pokúšenia je tu

TEODOR KRIŽKA

/ fackami ako britkým vavrínom / ovenčovali moje bledé líca. / Ježiša vo mne ponížovali, / a ja som stál a hľadel do ich očí. // Puškami, ľst'ou a obuškami / chcú ma dnes dostať na kolena / a Kajfáš prosí, na Stalina zaklika: zrad, biskup spišský, zrad! // A ja sa smejem diablovej, / smeje sa nahlas moje staré srdce / a s križom dvíham i svoj vlastný križ. / Pozlaciujte si Hradčany / a načerveno natierajte / guľaté veže Kremľa - moje zlato je svätôžiar mučených / a moja červeň Ježišova krv. // Tu v starodávnej Kapituli / tých vyobcúvam, ktorí s Bohom kupčia, / aby im Boh dal milosť Ťutovať / a pred Levočskou Pannou Máriou / vystrieť sa na zem v mene Trojice, / keď vidím toto storočie / rozkvítať v teplej mučeníckej krvi / sťa záhon ruží z vatikánskych záhrad. // Hovorí spišský biskup Ján / a jeho tvrdosť, jeho neobľomnosť / sviety jak ostrie na meči / svätého Pavla."

Čo k nej ešte dodať. Je tam všetko, čo treba vedieť o dejinách nielen tragického XX. storočia, ale o dejinách vôbec, a obzvlášť o dejinách Cirkvi, osobitne o dejinách Cirkvi v našom národe.

V každom čase vzniká pokušenie uchopiť násilím moc a nastoliť poriadok v mene ľudu, teda podľa seba. Nie v mene Božom, podľa vzoru Krista Kráľa, ktorý vystúpil na križ a zabránil apoštolovi Petrovi používať zbraň, ale v mene svojho ega ako rímski cisári, ako samozvanec Napoleon, ako Hitler či Stalin. V jednej ruke chlieb, v druhej odťatá hlava Jána Krstiteľa. Také sú dejiny moci pozemskej, pyšné, no práchnivé vo svojich útrobach.

Koľko desiatok miliónov mŕtvych stojí toto dopredu prehraté divadlo!

Zničením Rakúskeho cisárstva, ktoré sa začalo niekde rakúsko-uhorským vyrovnaním a vyvrcholilo Prvou svetovou vojnou, keď sa na umelo vytvorených troskách impéria zrodili z cudzích záujmov vazalské štáty ako ČSR, zápas s Kristom pokračoval s nebývalou intenzitou. Našla sa však generácia, ktorá viac ako chlieb milovala Krista, a našiel sa kňaz, ktorý mal prirodzenú autoritu stať si do jej čela. Táto generácia, celým srdcom Božia a Hlinkova, vyhrala nad voľnomyšlienkarstvom, nad jeho ľavičiarstvom dieťaťom a oddialila nástup marxistických bánd a ich zhubný vplyv na slovenský národ o

desaťročia. A nielen to, bola schopná chopiť sa príležitosti aj v takých ťažkých podmienkach a za takých ťažkých okolností, ako bolo geopolitické zovretie dvoch neopohanských režimov, bolševizmu a nacizmu.

Výsledky Druhej svetovej vojny ako prvé poznačili práve to, čo nezodolali pokrokári po vojne Prvej, vlastne v prvej fáze jedinej nepretržitej vojny, ktorá trvá doteraz. Zlikvidovali všetko a každého, kto by sa čo i len pošepky ozval "Za Boha a za národ". Aj autor citovanej básne, Karol

Strmeň, sa ako tisícky iných ocitol v cudzom svete, ktorý mu však na rozdiel od toho stalinského nesiahal na život a dovolil mu písať a prednášať podľa svedomia.

Podľa slov ruského básnika Konstantina Simonova, autora dobre známej básne Čakaj ma, a ja sa vrátim... (Ždi meňa, i ja verus...), Stalina nakoniec otrávil. Otrávil ho krátko nato, ako v Polybyre údajne vyslovil tieto slová: "Mojžiš vyviedol židov z Egypta, a ja ich vyvediem z Politbyra..." Kto mal na jeho smrti podiel bez ohľadu na okolnosti, môže byť jasné podľa toho, kto sa po Stalinovej smrti vrátil na svoje stratené mocenské pozície. Ale nie o tom som chcel. Chcel som iba poukázať na to, ako začínajú a končia revoluční banditi, jedno či v revolučnom Paríži, v Moskve či trebárs v dnešnej Sýrii. Vraždiť, prenasledujú, aby boli zavraždení, a ideálov, ktoré hlásali a v mene ktorých rozpútali krvavé besnenie, zostávajú iba trosky a hory nevinných, ktorých pripravili o život.

Vážme si preto tých našich predkov, ktorí sa odvážili vzoprieť banditovi, jedno či na Východe, či na Západe. A učme sa od nich, a hľadáme zdroje ich sily v Bohu a v láske ku svojeti, aj čerpaťme pri tom posilu z vojaššákovskej Levočskej Panny Márie.

Nežijeme v nijako ľahších časoch ako oni. Možno sú pred nami omnoho ťažšie okolnosti a podmienky ako pred nimi. Náš národ už nie je zjednotený okolo Krista. Pomer síl, ako vidíme, je iný. Ale aj v zápase Dávida s Goliášom bol taký pomer, a predsa d pomocou Božou nevyhral Goliáš.

Po novembri 1989, keď sme žili z eufórie skutočného oslobodenia, mnohí z nás stratili imunitu voči falošným sľubom. V totalitnom svete iba komunisti ako-tak rozumeli tomu, čo je politika. Chvalabohu, prehrali. No rýchlo sa pretransformovali a pridali na stranu víťaza. Naučení kádrom a používať najrozmanitejšie fínsy, v službách liberalizmu vytlačili na okraj ten "najbezpečnejší" prúd, práve ten, ktorý ich porážal v prvej polovici XX. storočia. Vytvorili politikorektné politické subjekty, ktorým garantovali vopred prívlastok "slušné", aby ich tak mravne uschopňovali ostrakizovať tie označené ako "neslušné". Ako z toho von? Nuž, modlime sa za nového Hlinku a za novú, statočnú generáciu, vernú tradícii.

(Pokračovanie z 1. strany)

Tento vývoj a rozvoj učenia spočíva v tom, že náuka viery sa prehľbuje, vysvetľuje a dopĺňa, ako si to vyžaduje potreba doby, ale nie v tom, že sa niektorá časť magistéria vylúči, nahradí novou, ktorá protirečí predchádzajúcej. "Takto už dvadsať storočí Cirkvi chápe evolúciu evanjeliovej pravdy, a nie ako paradigmatické posuny, zlomy, alebo radikálne skoncovanie a nový začiatok... Cirkvi má zlé skúsenosti s prelomovým experimentovaním. Pokúsila sa o to pred 500 rokmi s katastrofálnymi následkami pre jednotu Cirkvi a pre celé mystické Telo Kristovo. A preto treba pokladať za nepríhodné, keď kardinál Parolin, štátny sekretár Sv. Stolice, nedávno predstavoval apoštolskú exhortáciu pápeža Františka o manželstve a rodine ako paradigmatický zlom." (First Things, January 31, 2018).

George Weigel nijako neskrýva svoje sklamanie a znepokojenie, že v niektorých oblastiach sveta biskupi začínajú chápať exhortáciu Amoris Laetitia ako "paradigmatický posun". To vedie k takým neželateľným javom, že "pastorálna aplikácia ex-

Jednota Cirkvi a nemeniteľnosť jej učenia

hortácie Amoris Laetitia, ako si ju vykladajú na Malte, v niektorých nemeckých diecézach, alebo San Diego (California) je celkom iná ako tá, ktorú uvádzajú do pastorálnej praxe biskupi v Poľsku, v USA (Phoenix, Philadelphia) Anglicku (Portsmouth) alebo v Edmontone (Canada). Výsledok je, že Katolícka cirkev sa začína podobať Anglikánskej cirkvi (ktorá – mimochodom – je produktom traumatickej paradigmatickej zmeny, zmeny, čo spôsobila mučenícku smrť sv. Jána Fishera a sv. Tomáša Morusa)." Inými slovami: v štruktúre Cirkvi sa začínajú objavovať pukliny, názny fragmentácie a polarizácie.

George Weigel dôrazne varuje, že

takáto fragmentácia je Katolíckej cirkvi cudzia. Pre veriaceho kresťana katolicizmus znamená "jeden Pán, jedna viera, jeden krst. Jednota je jednou zo štyroch výrazných charakteristík Cirkvi. Toto však predpokladá, že v Cirkvi je stelesnený princíp tej jednoty, ktorá vylučuje akékoľvek protirečenia, princíp, ktorý nepripúšťa, aby na poľskej strane rieky Odry bolo ťažkým hriechom to, čo sa na nemeckej strane Odry pokladá za zdroj milosti."

Toto sú vážne a varovné slová. Treba sa modliť a dúfať, aby neostali výkrikmi bez ozveny.

FRANTIŠEK VNUK

JÁN GREŠÁK

Aforizmy

Najviac negatívnych výsledkov dosiahol pri pozitívnom myslení.

Nejestvujú špinavé peniaze. Špinaví sú len ich majitelia.

Aj napriek tomu, že pravda vždy zvíťazí, lož nikdy neprehrá.

Pijavici na krvnej skupine nezáleží.

Korunou tvorstva bol odjakživa korunovaný vôl.

Radšej miloval blížnu ako blížneho.

V časoch hospodárskej konjunktúry aj pohrebné ústavy lepšie prosperujú.

Milionári nie sú bohatí. Majú len veľa peňazí.

Aj ateisti potrebujú Boha, pretože inak by nemali koho popierať.

Politika je vraj pre ľudstvo nevyhnutná. Nikto však nevie, na čo.

Pri príležitosti 70. výročia nekrvavého prevratu, ktorým vo februári 1948 komunisti odstavili od kormidla svojich buržoázných partnerov, iste budú naše médiá zaplavené spomienkovými príspevkami, úvahami a komentármi. Budú to väčšinou nostalgické reflexie o tom, ako tí zlí a prefikani komunisti udusili demokratický život v ľudovodemokratickom Česko-Slovensku, zradili svojich politických spojencov v Národnom fronte a násilne nastolili polstoročnú totalitnú diktatúru jednej strany.

Spomienky pripomenú a oživujú udalosti, ktoré tak významne poznačili dejiny Slovenska v 20. storočí. Nemožno však očakávať, že vynesú na svetlo niečo prevapivo nové, lebo čo sa o udalostiach povedať a napísať mohlo, sa už povedalo a napísalo. Mnohí účastníci tejto dejinnej drámy – víťazi i obeť – už podrobne opísali svoje dojmy a zážitky, s témou sa zaoberali konferencie a sympóziá a za posledných 40 – 50 rokov archívny dokorán otvorili svoje fondy historikom i tzv. investigatívnym novinárom, takže počet publikácií na túto tému by už mohol zaplniť celú knižnicu.

Februárové udalosti mali krutý dopad na Slovensko, i keď ich priebeh na našom území nebol nijako mimoriadne vzrušujúci. V celkovej dráme sa Slovensku ušla iba malá a krátka scéna. Na Slovensku totiž komunisti nepotrebovali inscenáciu pseudorevolučných demonštrácií, ani pochody ozbrojených ľudových milícií. V Bratislave sa zmocnili vládných pozícií už v novembri 1947, keď prinútili svojho partnera v Národnom fronte – Demokratickú stranu – k ponižujúcej kapitulácii.

Demokratická strana, ktorá s podporou katolíckeho voličstva získala vo voľbách v máji 1946 takmer dvojtretinovú väčšinu, nevedela svoje víťazstvo premietnuť do praktickej politiky. Vyhlásovala sa za demokratickú, nazývala sa „demokratická“, ale keď prišlo na lámanie chleba, nevedela alebo nechcela obhajovať ani tie najzákladnejšie princípy demokracie. Postupne stratila dôveru voličstva, pretože nedokázala splniť sľuby, ktorými vo voľbách pritiahla k sebe väčšinu národa. Od prvého dňa po víťazných voľbách sa nechala zatlačiť do defenzívneho postavenia a v následnom „triednom boji“ strácala jednu pozíciu za druhou. V novembri 1947 prestala byť už aj navonok samostatnou politickou silou. Nechala sa vytlačiť z pozícií, ktoré jej zákonite patrili. Po reforme, ktorou komunisti v novembri 1947 „vyriešili“ vládnu krízu podľa svojich predstáv, počet jej reprezentantov v Zbore povereníkov sa znížil z deviatich na piatich, t. j. zo 60-percentnej väčšiny na 40-percentnú menšinu. V nasledujúcich týždňoch Demokratická strana existovala a prakticky už len živorila z milosti komunistov. Jej úplná politická likvidácia bola len otázkou času.

Ako sa ukázalo, komunisti jej dovolili vegetovať v stave politickej bezmocnosti len asi tri mesiace. Ako nám to vykreslil Dr. Gustáv Husák v svojom spomienkovom príspevku na prvé výročie „víťazného februára“, slovenskí komunisti vo februári 1948 sa rozhodli prerušiť „dočasné prímerie“ v triednom boji s domácou buržoáziou (pozri týždenník *Nové slovo* z 18. februára 1949). A treba povedať, že sa im to podarilo rýchlo, hladko a bez akýchkoľvek vonkajších náznakov protestu alebo odporu. V rozpätí niekoľkých hodín uskutočnili prevrat, ktorý sa v Prahe vliekol šesť dní.

Ako sa všeobecne udáva, „februárová vládna kríza“ sa začala 20. februára 1948, keď osem českých

a štyria slovenskí členovia vlády podali demisiu do rúk prezidenta Dr. Edvarda Beneša ako protest proti svojvoľnému konaniu komunistického ministra Václava Noseka. Ich krok mal eventálne viesť k predčasnemu vypísaniu nových volieb, ktorých výsledky mali výrazne posilniť pozície tzv. občianskych strán a obmedziť vplyv komunistickej strany v politike, v štátnom aparáte a vo verejnom živote vôbec.

Štyria z dvanástich rezignujúcich členov vlády boli zástupcami Demokratickej strany: podpredseda vlády Štefan Kočvara, minister dopravy Ivan Pietor, minister pre zjednotenie zákonov Mikuláš Franek a štátny tajomník na ministerstve národnej

to situácie splniť program Zboru povereníkov a vlády. Zbor povereníkov podľa právneho i politického stavu vykonáva väčšiu časť svojej právomoci ako výkonný orgán vlády a ministrov, jednoducho ako právomoc, ktorá prislúcha vláde a je Zborom povereníkov iba vykonávaná. Logický záver z vystúpenia zástupcov DS z vlády je ten, že zástupcovia tej istej strany nemôžu vykonávať vládou delegovanú právomoc v Zbore povereníkov. Preto demisiu členov vlády za DS treba považovať i za demisiu zástupcov DS v Zbore povereníkov. Prosím Vás, aby ste toto moje stanovisko vzali na vedomie.“

Tento prepúšťací dokument bol ešte

Večer 21. februára prebiehala vo veľkej sále bratislavskej Reduty „ľudová“ manifestácia v znamení hesla, ktoré priniesol V. Široký z Prahy: Slovensko je za Gottwaldovu vládu bez reakčných ministrov.

Hlavným rečníkom bol Viliam Široký a v jeho tieni šermoval ideologickým mečom ambiciózný G. Husák, ktorý vo svojej útočnosti prevýšil aj svojho majstra. Zvýšeným hlasom deklamoval: „Zatiaľ čo my komunisti sa sústreďujeme na riešenie najpalčivejších otázok pracujúceho ľudu, vedenie Demokratickej strany sa vydalo na cestu škandálov, politických poľovačiek, na paktovanie s národnými

ruára) a potom verejnosť vedela o udalostiach iba to, čo zverejňovali komunistické časopisy a komunistami kontrolovaný rozhlas.

Nedeľa 22. februára bola dňom relativného pokoja. Komunisti očakávali, že Demokratická strana zorganizuje nejaké protestné prejavy nesúhlasu v Bratislave alebo v iných slovenských mestách, ale nedialo sa nič. Pondelok ráno, 23. februára, Dr. Husák už víťazoslávne oznamoval predsedovi vlády K. Gottwaldovi, že on už nielen že odstavil demokratov spoza volanta moci, ale ich medzitým aj nahradil pokrokovými povereníkmi, ktorí budú riadiť svoje nové rezorty v duchu Gottwaldovej vlády. Rezorty demokratických povereníkov rozdelil Dr. Husák takto: Poverníctvo pôdohospodárstva a pozemkovej reformy prevzal sám Dr. Gustáv Husák, Poverníctvo informácií Ladislav Novomeský, Poverníctvo financií Ján Bečko, Poverníctvo techniky Pavol Blaho a Poverníctvo výživy Jozef Šoltész. Gottwald mu hneď odpovedal, že berie jeho oznámenie so súhlasom na vedomie.

Až po Gottwaldovom odobrení Husákovho nelegálneho a protiústavného zákroku si Dr. J. Lettrich uvedomil vážnosť situácie a pokúsil sa zastaviť príval neodvratnej katastrofy. Dňa 23. februára zvolal mimoriadne zasadnutie Predsedníctva Slovenskej národnej rady (SNR). Jediným bodom programu bolo „prerokovanie súčasnej politickej situácie“. Predsedníctvo SNR pozostávalo z piatich členov; Jozef Lettrich ako predseda a štyria podpredsedovia: Karol Šmidka a Ivan Horváth za komunistov a Andrej Cvinček a Anton Granatier za demokratov. Ako sa dalo očakávať, komunistickí členovia Predsedníctva pozvanie ignorovali.

Zasadnutie otvoril a viedol predseda SNR Dr. Jozef Lettrich. Okrem dvoch odborových radcov (Dr. Martinčka a Dr. Čičmanca) a zapisovateľky boli prítomní iba zástupcovia Demokratickej strany A. Cvinček a A. Granatier. Dr. Lettrich oznámil, že predsedníctvo sa schádza, aby prerokovalo „situáciu vytvorenú rozhodnutím p. predsedu Zboru povereníkov Dr. G. Husáka, ktorý sa obrátil na členov Zboru povereníkov za Demokratickú stranu prípismi obsahujúcimi tvrdenie, že demisiu členov vlády za Demokratickú stranu treba považovať i za demisiu zástupcov Demokratickej strany v Zbore povereníkov“.

(Pokračovanie na 9. strane)

Ako prebiehal „Vít'azný Február 1948“ na Slovensku?

obranu Ján Lichner. Vedenie Komunistickej strany Slovenska (za výdatnej „súdržskej podpory“ z Prahy) pokladalo prítomnosť členov Demokratickej strany medzi rezignujúcimi ministrami za „provokáciu“ a za zámienuku siahnuť po primeraných protiopatreniach. Nasledoval rad nečakaných zásahov, na ktoré Demokratická strana vôbec nebola pripravená a nevedela na ne účinne reagovať.

Dňa 21. februára 1948 sa zišlo v Bratislave predsedníctvo Ústredného výboru KSS, aby pod vedením Viliama Širokého (ktorý pre tento cieľ pricestoval z Prahy) „rokovalo o situácii“. Rozhodli sa udrieť na Demokratickú stranu absurdnými a úplne protiústavnými argumentmi: vraj demisiu zástupcov Demokratickej strany vo vláde treba pokladať aj za demisiu zástupcov Demokratickej strany v Zbore povereníkov.

Predseda Zboru povereníkov Dr. Gustáv Husák hneď napoludnie toho istého dňa (t. j. 21. februára) poslal demokratickým povereníkom list, v ktorom im oznamuje: „Vystúpenie zástupcov DS z vlády má svoj logický dôsledok aj na Slovensku. Zástupcovia DS v Zbore povereníkov nemôžu za tej-

toho istého dňa doručený podpredsedovi Zboru povereníkov Milanovi Polákovi a povereníkom Martinovi Kvetkovi, Jozefovi Lukačovičovi, Ivanovi Štefánikovi, Matejovi Joskovi a Jozefovi Stykovi. (Pravda, 24. feb. 1948.)

Bolo to ozaj čudné „stanovisko“. Neodvoláva sa na nijaký príslušný paragraf ústavy, na nijaký platný zákon, na nijaký precedens, iba na „logiku“, ktorá je však vonkoncom falošná. Ak je právomoc Zboru povereníkov tak vazalsky závislá od príslušných ministrov, ako to tvrdí Dr. Husák, tak by bolo logickejšie, aby rezignovali povereníci tých rezortov, ktoré spravovali odstupujúci ministri. Teda keď rezignoval minister školstva Stránský, mal rezignovať aj povereník školstva Novomeský, keď rezignoval minister dopravy Pietor, mal rezignovať aj povereník dopravy Bezek, keď rezignoval minister spravodlivosti Drtina, mal rezignovať aj povereník spravodlivosti Búza, atď. Ústredný výbor KSS sa však riadil arogantnou logikou víťaza nad porazeným, kde legálne, správne a oprávnené bolo to, čo slúžilo „záujmom pracujúceho ľudu“.

socialistami – ktorí Slovákov ani za národ neuznávajú – aby utvorili jednotný reakčný blok v štáte. Tento reakčný blok teraz vystúpil z vlády. Vedenie Demokratickej strany špekulovalo s tým, že bude vládnuť na Slovensku napriek opozičnému postojú k vláde K. Gottwalda... Nebudeme každý mesiac riešiť nejakú krízu iba preto, že vedenie Demokratickej strany si nechce uvedomiť, že máme republiku demokratickú a ľudovú. Urobíme poriadok s domácou reakciou.“

A komunisti skutočne robili poriadok podľa svojich predstáv. Obsadili rozhlas a poštu a tak Demokratickú stranu v Bratislave prakticky izolovali od jej spojencov v Prahe. A aby mohli izolovať vedenie Demokratickej strany od jej členstva a slovenskej verejnosti, cestou komunistami ovládanej odborovej organizácie Revolučné odborové hnutie nariadili zamestnancom Slovenskej Grafie, kde sa tlačil denník *Čas* a ostatné tlačové publikácie Demokratickej strany (Demokrat, Nové prúdy a Šidlo), aby odmietli sádzať „reakčnú tlač“. Posledné číslo *Času* vyšlo v sobotu 21. februára (s dátumom 22. feb-

Prezident republiky Edvard Beneš prijíma 25. februára 1948 predsedu vlády K. Gottwalda

Druhá Slovenská republika, v ktorej žijeme, vojde do dejín aspoň jedným paradoxom: najväčší politický, mediálny i spoločenský vplyv si v nej udržujú tí, ktorí boli – a prakticky ostali – nekompromisnými odporcami slovenskej štátnej samostatnosti. Mnohí občania si tiež zvykli na stav, keď „ako„disidenti“ a „trpeltelia“ komunistického režimu sú predstavovaní ľuďmi, ktorí strávili pár dní vo vyšetrovacej väzbe, či takí, čo sa na pár minút zúčastnili nepovolenej demonštrácie. Tí sa dnes označujú za „bojovníkov proti komunizmu“, vystupujú vo filmoch, médiách, rečníci na školách, dostávajú vyznamenania. Vrchol zvrátenosti sa však podarilo dosiahnuť Andrejovi Kiskovi. Ten z titulu funkcie prezidenta druhej Slovenskej republiky pri jej 25. výročí, v januári 2018, ocenil najvyššími štátnymi vyznamenaniami ľudí, ktorí nielenže bojovali proti vzniku samostatného Slovenska, ale s jeho existenciou sa nevyrovnali, resp. mu podnes škodia, kde len môžu. Bol to výsmech žijúcim Slovákom a naplútie na hroby generácií národovcov.

Naopak, tí, ktorí obetovali zápasu za práva národa v tom najhoršom čase, v čase československého komunizmu, svoje zdravie či život, upadli do úplného zabudnutia. Druhá Slovenská republika ich za ich utrpenie za slovenskú vec prakticky nijako neocenila. Je preto úlohou aspoň historikov či publicistov, aby v tejto situácii nemlčali a pripomínali pravdu.

Jedným z národných martýrov je aj IVAN ŠTELČER. Pochádza zo starej zemianskej a učiteľskej rodiny. Narodil sa 11. 11. 1923 v Predmieri pri Žiline. Dnes žije v Trenčíne. V októbri 1955 ho ako člena protištátnej skupiny Pavla Jančoviča a spol. Krajský súd v Trenčíne odsúdil na doživotie. Ak bol Pavol Jančovič hlavou organizácie, Ivan Štelcer bol jej dušou; ako mladý človek bol najaktívnejší a najodvážnejší. Pavol Jančovič na následky mučenia zo strany ŠtB v roku 1957 vo väzení umrel. Ďalších 11 osôb skupiny dostalo o čosi nižšie tresty, podobne ďalších 11 osôb v januári 1956. Otec Ivana Štelcera Gejza dostal 23 rokov, z čoho si odsedel sedem – od 8. apríla 1955 do 9. mája 1962. Pritom nik zo skupiny nič neukradol, nezdefraudoval, nevyzradil štátne tajomstvo, nikoho nezabil, nepodrezával príslušníkov bezpečnosti, ako to robili rôzni pochybní odbojármi v Čechách či v Poľsku. Jediným zločinom Jančoviča a Štelcerovcov bolo, že požadovali slobodné a samostatné Slovensko a s touto žiadosťou sa obracali aj do zahraničia. Že sa dovoľovali samourčovacího práva slovenského národa a slobodných volieb. Vo vyšetrovacej väzbe a väzeniach strávil Ivan Štelcer napokon vyše 13 rokov. Presne od 7. apríla 1955 do 9. mája 1968. Ako sa ho režim bál, vidno z faktu, že bol prepustený až v ten deň ako bývalý minister vnútra SR Alexander Mach.

Príbeh Ivana Štelcera a Pavla Jančoviča je tiež dôkazom toho, že aj v 20. storočí, ktoré sa vyznačovalo prudkými zmenami a striedaním protichodných politických režimov, sa našlo dost ľudí, ktorí sa neriadili zásadou „kam vietor, tam plášť“, ktorí neboli ochotní v principiálnych veciach robiť kompromisy. Ich príbeh je tiež dôkazom, že boj proti komunistickej totalite bol pre mnohých Slovákov súčasne aj bojom o slovenskú štátnu nezávislosť.

Starý otec Ivana Štelcera, Jozef, i jeho syn Gejza, boli učiteľmi. Okrem toho bol Gejza dlhoročným aktivistom opozičnej Hlinkovej slovenskej ľudovej strany. Takisto ich matka Alžbeta bola učiteľkou. Obaja ich synovia, Ivan aj Marián, hlboko prežívali otcovu národnú činnosť. Dostali sa do sporu s českými profesorami na hlohoveckom gymnáziu, čím si privodili svoje vylúčenie. Stalo sa tak 14. marca 1939. Vzhľadom na nové politické pomery k naplneniu tohto kroku už nedošlo. Obdobie prvej SR prežili na gymnáziu v Hlohovci, resp. v Trnave.

V jeseni 1944 sa Ivan zapísal na Právnickú fakultu Slovenskej univerzity. Štúdiá však prerušili nútené

spoľahlivosti“. Keďže ho Ivan nemal, musel školu opustiť. Obaja súrodenci získali (falošné) potvrdenie o spoľahlivosti až v októbri 1946. Mohli tak začať študovať na Vysoké škole obchodnej (neskôr Slovenská vysoká škola hospodárskych vied) v Bratislave. Ivan študoval s vyznamenaním, Marián s dobrým prospechom. Minulosť, ani ich politické názory, sa však nedali utajiť. Dôsledky nenechali na seba čakať. V júni 1950, po úspešnom vykonaní písomnej časti štátnej skúšky v dňoch 16.-17. júna 1950, Ivan dostal oznámenie o vylúčení zo štúdií. Dodatočne vylúčený bol aj brat Marián. Iniciátorom pohonu na bratov bol neskorší akademik Jozef Zachar

v posledných rokoch dostala na výslnie v niektorých postkomunistických krajinách. Bývalý župný tajomník HSLS v Trenčíne Pavol Jančovič ešte vo väzbe ľudového súdu v Trenčíne v apríli 1945 založil podzemnú Organizáciu slovenských rodolubov a vlastencov. Niekedy koncom roka 1945 sa Štelcerovci k jeho organizácii pridali. Okrem toho si založili ešte vlastnú skupinu pod názvom Slovenské oslobodzovacie hnutie. Náplňou oboch boli letákové akcie. Ich hlavnou témou boli požiadavky na oslobodenie Dr. Tisa, a vôbec politických predstaviteľov bývalej SR, taktiež protesty voči proticirkevným zásahom štátu. V čo Jančovič a Štelcer verili, vidno

Podľa výpovede z roku 1955, približne od októbra 1953 do januára 1955 zasielal do slovenskej redakcie šifrované i nešifrované listy s informáciami o situácii na Slovensku. Okrem toho, spolu s Pavlom Jančovičom a jeho synom Jánom v máji 1954 skoncipovali „Memorandum“, v ktorom apelovali na predstaviteľov zahraničných mocností, aby uznali SNR v zahraničí za reprezentantku Slovákov, na zabezpečenie obnovy slovenskej samostatnosti a demokratického režimu. ŠtB hodnotila Jančovičovú skupinu ako jednu z najnebezpečnejších práve preto, že úspešne nadviazala kontakt so Západom.

Po odhalení ŠtB boli Pavol Jančovič 6. apríla a Ivan Štelcer 7. apríla 1955 zatknutí.

Obžaloba generálneho prokurátora na 11 osôb, „organizátorov a členov podzemnej ľudáckej záškodníckej a špiónážnej organizácie Slovenských rodolubov a vlastencov“ má viac ako 14 strán. Okrem iného tu čítame, že letáky protištátnej skupiny marili „splnenie pokynov strany a vlády pri budovaní socializmu na Slovensku“. Priam absurdným bolo obvinenie, že „so zaviľou protiludovou ľudáckou nenávisťou požadovali od roku 1953 od zradcovskej ‘Slovenskej národnej rady’ na Západe, aby bolo prevedené vojenské napadnutie Československa“. V Memorande zas údajne rozleptávali „morálnu a politickú jednotu českého a slovenského ľudu“ a pod. Okrem vtedy platného trestného zákonníka či konštrukcií ŠtB, prokuratúry a súdov, nechýbalo ani ideovo-politické zdôvodnenie trestnej činnosti skupiny. „Slovenský ľud svojím slávnym Národným povstaním v auguste 1944 odmietol zradcovskú politiku ľudáckych prisluhovačov nacizmu a fašizmu a prejavil svoju vôľu žiť v spoločnom štáte s národom Českým.

(Pokračovanie na 8. strane)

Z galérie martýrov

Ivan Štelcer si za samostatné Slovensko odsedel 13 rokov

zákopové práce. Aby sa telesne chartrný Ivan tejto záťaži vyhol, požiadal o službu v kancelárii okresného doplnovacieho veliteľstva v Hlohovci, kde rodina bývala.

Po obnove ČSR v apríli 1945 Mestský národný výbor a Okresný národný výbor v Hlohovci rodinu z ich učiteľského bytu deložoval a (protiprávne) skonfiškoval aj všetko bytové zariadenie a osobné veci. Načas sa stali bezdomovcami. Otca Gejzu zatkla Národná bezpečnosť a ocitol sa vo väzbe v Hlohovci a v Leopoldove. Keď ho po takmer roku dňa 18. apríla 1946, na priamy zásah predsedu SNR Jozefa Lettricha, prepustili, ostal tri roky nezamestnaný.

Obnovenie ČSR prinieslo zhoršené možnosti štúdií na vysokých školách, kde bolo treba dožiť „osvedčenie o štátnej

a člen stránickej skupiny, neskorší reformátor, Viktor Pavlenda.

Je pochopiteľné, že národne uvedomelí ľudia, akými Štelcerovci boli, videli vo vzniku SR naplnenie túžob celých generácií národných buditeľov a optimálny rámec pre národný život Slovákov. Z tohto dôvodu sa s násilným zánikom štátnej samostatnosti v roku 1945 nemohli zmierniť. Videli v tom historický regres a mali za zlé aj západným mocnostiam, že Slovákov jednoducho vhodili do Československa, bez ohľadu na nimi deklarované právo malých národov na samourčenie. I keď Štelcer proti režimom po roku 1945 bojoval, bolo to výsostne mierovými prostriedkami. Nikdy nepatriť ani netúžil patriť medzi antikomunistických partizánov, za ktorými ostávalo množstvo mŕtvych a ktorých pamiatka sa

z „Ohlasu“ v máji 1954: verili vo „víťazstvo slobody, demokracie a obnovenie slovenskej štátnej samostatnosti“. Vtedajšie bezpečnostné orgány ciele ich skupiny zhodnotili nasledovne:

„Skupina vypracovala v roce 1954 MEMORANDUM, určené pro kapitalistické zastupitelské úřady, v nichž žádají o vytvoření t.zv. samostatného Slovenského státu v rámci nově vytvořeného Evropského unie...“ (S odstupom by sa tu dalo konštatovať, že úsilie Jančoviča a Štelcerovcov o niekoľko desaťročí predbehlo ciele slovenskej politiky.)

Úspešné boli ich pokusy o spojenie so Západom. Ešte v roku 1952 poslal Ivan Štelcer do Rádia Rím (Roma) list ukončený heslom „Hlinkov národ nezahynie“. Tým súčasne prešiel do novej fázy odboja.

Kresba: Andrej Mišanek

- Medzi najznámejšie básne Vášho raného tvorivého obdobia patria villonovské balady. Prečo ste sa rozhodli pestovať práve tento žáner?

VILIAM TURČÁNY: - V tomto úsilí som nebol sám, predtým tento žáner objavil Vojtech Mihálik a zaujímal sa oň i nedávno zosnulý Jozef Bžoch. Svoje balady som nepísal na základe Villona, prevzal som iba schému, tri osmveršové strofy a štvorveršové poslanie. Medzi takéto experimenty patrí napr. Balada predsa šťastná, Balada o banáne a iné.

- Na ktoré projekty minulých desaťročí si dnes po rokoch s obľubou spomínate?

Veľmi odvážny a originálny bol projekt vydavateľstva Tatran. Švagor Jozefa Felixa, Gabriel Rapoš, bol dá sa povedať agentom vydavateľstva Tatran. Dostal som za úlohu prebásniť Pieseň piesni a Knihu Jóbovu. Som rád, že sa tento projekt i podaril, i keď sa zrodil na konci 60. rokov a trvalo viac ako 40 rokov, kým v Tatrane vyšla Kniha Jóbova. Moju spoluprácu s Tatrantom považujem za jednu z najvydarenejších. Pán Boh odplať, i tým ateistom, ktorí boli rozumní.

- Jozef Felix Vás vlastne priviedol k Dante.

VILIAM TURČÁNY: - Presne tak, vďačím mu ale i za mnohé iné. Bol pre mňa veľkým šťastím. Dostal ma nielen k Dante, ale i k iným klasikom. S nikým nebol za zle a vydavateľstvá ho rešpektovali, ak on niečo odporučil, dalo sa to pokladať za hotovú vec. Slovenský preklad Danteho sa sčasti tvoril v Budmericiach, kde bolo veľmi priaznivé tvorivé prostredie.

- Za Vaším menom sa i teraz, keď si pripomínate Vaše vzácné jubileum, objavuje básnik, prekladateľ a literárny vedec. Ktoré z týchto troch polí Vám bolo najbližšie?

VILIAM TURČÁNY: - Začal som vlastnou tvorbou, cez ktorú som sa dostal k prekladu. Literárna veda bola mojou živnosťou v Slovenskej akadémii vied. Na prvé miesto v tejto hierarchii radím básnický preklad, pretože v ňom sa spája všetko: odbornosť i talent. Dnes už bilancujem a vidím, že môj najväčší prínos je v súhre všetkých troch menovaných zložiek. Vždy som sa snažil prekladať iba to, na čo som mal kompetenciu. Mnohí kolegovia si trúfali i na to, na čo nemali pôsobnosť.

- Dnes už môžete byť i konkrétnejší...

VILIAM TURČÁNY: - Môžem. Keď sa pozerám napr. na edíciu Básnický preklad, tak Ján Kostra nebol dostatočne pripravený, Ján Stacho vnucoval svoje videnie snád' až príliš i do prekladov, Štefan Žáry bol chrličom, no napr. taký Július Lenko bol spomedzi nadrealistov najerudovanejší, hoci sa dnes už spomína iba veľmi málo. Na najvyššie miesto v rámci umeleckého prekladu kladiem Karola Strmeňa a Vojtecha Mihálika. Strmeňove preklady Rilkeho a Eminesca boli pre mňa veľmi inšpirujúce. Mihálik zasa vniesol do prekladu systematickosť.

- Ako si spomínate na trnavské gymnázium?

VILIAM TURČÁNY: - Veľmi pomohlo mne, Mihálikovi i Válkovi. Tu som ako maturant vynášiel podrealizmus. To bol môj vlastný projekt, ktorý som formuloval s veľkým rešpektom voči Mihálikovi. Bol to osteň voči nadrealizmu. Ideálnou formou boli štvorveršia. Chcel som im dať punc dokonalosti, hoci sa zdali byť najpoddajnejšie. Profesori veľmi podporovali naše literárne aktivity, obzvlášť prof. Jakubec, ktorý zaobstaral financie na vytlačenie almanachu Trnavský gymnazista, v ktorom bol odtlačený manifest podrealizmu. Okrem kolegov básnikov som tu spoznal Karolka Kapellera, Jožka Šimončiča, Janka Darolu a mnohých iných, ktorí sa stali mojimi veľmi blízkymi priateľmi.

- Pozeráme sa na obálku monografie Júliusa Pašteku Tvár a tvorba slovenskej katolíckej moderny, kde je uvedených šestnásť básnikov. Dnes ste už jediným žijúcim predstaviteľom tohto zoskupenia. Cítite sa byť súčasťou slovenskej katolíckej moderny?

VILIAM TURČÁNY: - Áno, ak to neznie príliš

trúfalo. Spolu s Vojtom a Mirom sme boli iste pokračovateľmi katolíckej moderny. Cítim sa byť tretím v tomto poradí. Je zásluhou katolíckej cirkvi, i keď za to nemôže ani tak hierarchia, ako samotní básnici kňazi, že sa budovali kontakty s českým prostredím – vznikajúcim poetizmom, čo sa prekrýva s počiatkami katolíckej moderny u nás. Z českého poetizmu mi bol najbližší Seifert, ktorý bol jemnejší ako Nezval, i keď Nezvalovho Edisona

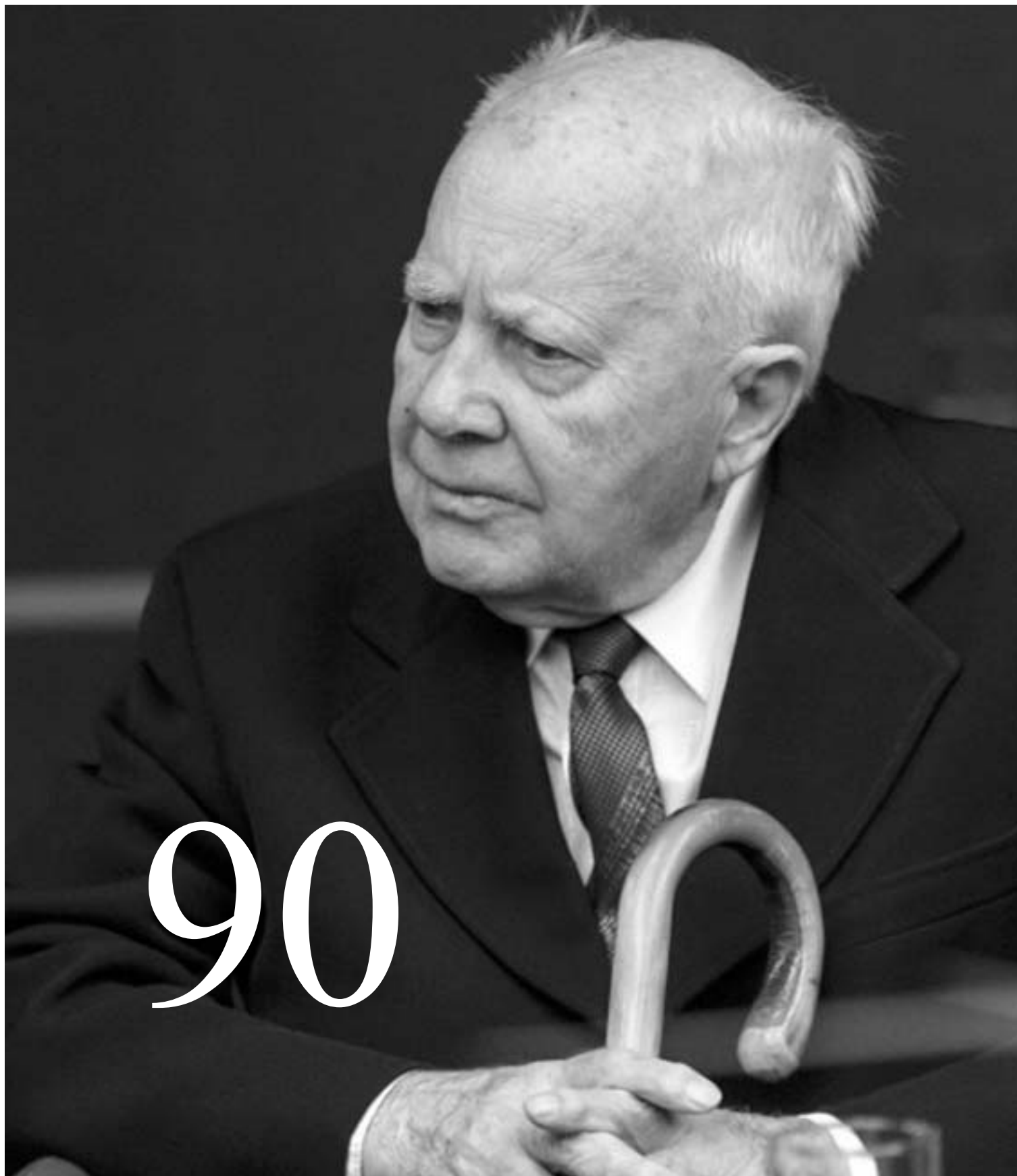
v Amerike je veľmi produktívny Rudolf Dilong. Ak niečo z jeho tvorby malo na mňa vplyv, tak je to zbierka Mesto s ružou. Po roku 1989 som sa stretol s Karolom Strmeňom, bolo to veľmi milé stretnutie. V 60. rokoch som spolu s Ivanom Kusým navštívil Pavla Gašparoviča Hlbinu v Bobote. Bol najlepším prekladateľom spomedzi autorov katolíckej moderny. Veľmi dobre poznal francúzsky kontext, s ktorým som sa zoznámil počas štúdia na vysokej škole. Ešte

do roku 1948, resp. v 1948 v Jase, Novej práci, Plameni a inde. Tieto časopisy mali veľmi dobrú úroveň a naše básnické príspevky s radosťou prijímali. My sme boli radi, že máme kde publikovať. Najviac sme si cenili Jas, považovali sme ho za náš časopis.

Ako ste už spomenuli, Vaším pracoviskom bol dlhé roky dnešný Ústav slovenskej literatúry. Kto Vám bol spomedzi kolegov najbližší?

VILIAM TURČÁNY: - Mojmým dobrým

Rozhovor s jubilujúcim básnikom Viliamom Turčánym

som kedysi vedel naspamäť.

- Po roku 1948 časť básnikov emigrovala, iní zostali pasívni. Mali ste nejaké styky s exulantami?

VILIAM TURČÁNY: - Nie, bolo to príliš nebezpečné, i keď niektoré zväzky edície Lýra zo Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda sa ku mne dostali už vtedy. Vedel som, že

treba spomenúť Svetoslava Veigla. S ním som sa zoznámil ešte v Trnave, hoci tu priamo nepôsoobil, často navštevoval miestnu františkánsku komunitu.

- Po absolvovaní vysokej školy ste v podstate nemali kde publikovať...

VILIAM TURČÁNY: - Presne tak. Som rád, že sme stihli publikovať hodnotné veci ešte

priateľom bol Stanislav Šmatlák. Navzájom sme sa rešpektovali. Ďalej Oskar Čepan, odborník na prózu. Mal som šťastie, že Karol Rosenbaum, náš šéf, mi dal voľnú ruku a mohol som sa venovať básnickému prekladu. Mojou doktorskou prácou bol Rým v slovenskej poézii.

- Ako vnímate svojich spolurodákov Hečkovcov: Františka, Blahoslava a Vítazoslava?

VILIAM TURČÁNY: - O Františkovi radšej pomlčím, ale myslím, že neprávom sa zabúda na Víta. Preložil sonetový veniec slovinského básnika Franca Prešerena a mnohé iné zaujímavé veci, najmä zo srbsčiny a chorvátčiny. Okrem toho mi pomohol tým, že ma počas štúdia zamestnal vo vydavateľstve Oráč. Ja som sa zasa neskôr podieľal na výbere jeho poézie Vysvedčenie.

- Už od 60. rokov sa sústavne venujete Proglasu. Momentálne sa pripravuje tretie vydanie vo vydavateľstve Herba. Ako spomínate na spoluprácu s Eugenom Paulinym?

VILIAM TURČÁNY: - Bolo to jedno z mojich najväčších dobrodění. Jemu vďačím za Proglas. Bol to vynikajúci odborník, ktorý sa nepretáčal a hovorí zaňho jeho dielo. Som rád, že som mohol v istom zmysle pokračovať v jeho stopách. Proglas je veľkým dielom nielen slovenskej literatúry, ale vôbec slovanskej literatúry a kultúry.

- V roku 1964, kedy vyšla kniha Slovesnosť a kultúrny jazyk Veľkej Moravy, kde je Váš spomínaný prvý preklad Proglasu, vyšla tiež prvá časť Božskej komédie – Peklo. Nasledovali Vaše ďalšie preklady z taliančiny...

VILIAM TURČÁNY: - Skrže Danteho som spoznal ďalších talianskych básnikov, čo som zužitkoval vo výberoch Ó, svieža ruža voňavá a Trochu si spolu pohovorme láska. Našiel som záľubu v Michelangelovi, čoho dôkazom sú výbery Tebe to, láska, hovorím a Som ako mesiac. Tieto výbery som zostavoval na základe talianskych antológií, ktoré som si kupoval priamo v Taliansku, počas môjho lektorského pôsobenia v Neapole. Dostal som sa sem v podstate náhodou, pretože Milan Rúfus vtedy na tento lektorát nemohol nastúpiť z rodinných dôvodov, kvôli dcérke.

- Uplynulo už viac ako tridsať rokov, odkedy vyšla posledná časť Božskej komédie – Raj. Táto kantika je už celá výlučne Vaším dielom.

VILIAM TURČÁNY: - Po smrti Jozefa Felixa som zostal sám. Už pri príprave Očistca so mnou Felix spolupracoval iba na prvých ôsmich spevoch. V štrnástom speve Pekla mi Felix napísal: tento spev má dvanásť slabík. Ja som mu odpísal, ale i originál má dvanásť slabík. Snažil som sa čo najviac pripodobniť originálu, čo bolo mojím cieľom nielen pri prekladani Danteho Božskej komédie. Som rád, že Peklo preložil tiež Karol Strmeň a Andrej Žarnov. Slovenská kultúra je o to bohatšia a pozorný čitateľ má čo obdivovať. Strmeň si, nadnesene povedané, dovoľoval viac ako ja, je voľnejší.

Zhovárál sa
PETER TOLLAROVIC

BALADA, V KTOREJ SA PROSÍ ZA OMILOSTENIE DVADSIATICH ROKOV ŽIVOTA

Hoc' skrývam ako vo výklenku
ich obraz, čo už vybledol,
snáď nemám jednu rozpomienku,
ktorú by v srdci nežral bôľ.
Často si sadal poza stôl
do duše za ten úsek krátky,
bo ozaj iba chvíľou bol
môj smutný život do dvadsiatky.

Okolo vôd a po pasienku
i pri potulkách cez výmoľ
snívanie som mal za milenku
a veľa som si nevšimol
lopotiacich sa navôkol,
ani žiaľ otca, biedu matky,
že vskutku bol len v plote kôľ
môj smutný život do dvadsiatky.

Keď vyratúvam pri okienku,
na čo som všetko zabudol,
že nevládzem už splatiť zmenku
a čo si mi dal za úkol –
azda je tu len žitia pol,
no ak už zajtra končia splátky: –
čo ak by vústiť nemohol
môj smutný život do dvadsiatky?!

POSLANIE:

Odpusť mi, čo som nestihol...
a pre tých štrnásť rokov škôľ,
pre nedele a pre tie sviatky,
čo venoval som na kostol,
zatratil, Pane, neprivoľ
môj smutný život do dvadsiatky.

Jas, 1948,

(knižne Srdce zve a vyzváňa, 1998)

DAJ ZNOVU SRDCIAM PLÁPOLAŤ!

Nie ani sen, len seno snáď
vedelo o tom poslaní,
čo mohol človek nepoznať,
hoci mu brat bol, viac než brat,
ten chlapec v lôžku zo slamy.

Preto sa musel zabávať
len s rodičmi a oslami
a ešte voly mohli stáť
a chrániť teplom majestáť
Boha, čo vládne nad nami.

A z ľudí ktože tvoril rad,
čo pribehli sem s nošami?
Len zo stajní a biednych chát
pastieri s tým, čo stihli vziať
a s túžobnými očami.

Vymrel už národ strážcov stád
a mudrcov, čo s poctami
vedeli Boha vyhľadať,
merajúc svoju dlhú trať
snáď bezosnými nocami.

Nebdie nik dnes a des a hlad
vnikli jak herci do drámy...
Kto sa včul' bude ponáhľať,
keď každý sa vie hrozne báť,
že Herodes ho poraní!

Kto pôjde cez ostnatý drát
nebezpečnými horami,
kde míny sú a šíny zrad
dovedú ľudstvo akurát
len Molochovi do tlamy?

Ježišku, radšej inam hľad' –
sme zase iba pohani
a čo si prišiel svetu dať,
to naučil nás múdry had
pošliapať popod nohami.

Vymrel už národ strážcov stád
a mudrcov, čo s poctami
Ti prišli hold a vďaku vzdať.
Dnešný svet je im protiklad:
svet so zverskými očami.

Kto Ťa len v noci, keď je chlad,
ach, kto Ťa pred ním ochráni,

od potupy a horkých zväd,
lebo Ťa ináč nevie zvať
len menom hrubej pohany.

Si mocný Boh, však môž' sa stať,
že človeka – čo, pozvaný,
odmietol – zbavíš pôct a vlád
a rozhodneš sa povolať
len zver s ušami, rohami

a človek, čo Ťa nemal rád,
radšej sa spolčiac s peklami
a neol'utoval svoj pád,
už nebude zem obývať,
zostanúc navždy neznámy,

keď bez pastierov stovky stád
stúlia sa zbožne pod stany,
čakajúc verne na návrat
Božieho Syna toľkokrát,
čo rokov príde za nami...

Ach, nedaj ľudstvu umierať
a veď ho spolu s hviezdami,
ach, áno, Bože, späť ho vráť
k jasličkám, kde sme ukladať
Ťa zvykli nežne do slamy,

daj znovu srdciam plápolat',
nech túžbami i cestami
sa vracajú – len hviezdu riad'
blíž, k Tebe blíž, a nezatrat'
svet náš tak strašne trestaný...

Pútnik cyrilometodejský, 1947
(knižne Srdce zve a vyzváňa, 1998)

ODOVZDANIE

Kýval som všetkým chodníkom
v rozsiahlom našom chotári
a chcem byť iba roľníkom,
čo vytiahne pluh o jari

a plúží v pote, bráni zem,
vysádza repu, zemiaky
a keď je stále horko len,
od Pána prosí lejaky.

Dostal som pôdu dostal pluh –
veď Boh vie, v ktorom chotári
v záhrade snov a z pôdy túh
snáď sa mi žatva podarí.

Uprostred poľa v úpale,
hoc' vyčerpaný celkom tiež,
nebudem volať zúfale,
bo viem, že Ty mi pomôžeš!

Pútnik cyrilometodejský, 1946
(knižne vyjde
v pripravovanom výbere
raných básní)

Rúcanie kostolov ako symbol rúcania západnej Európy

O rúcaní kostolov v štátoch západnej Európy počť stále častejšie. Počet veriacich, ktorí navštevujú kostoly, sa trvalo znižuje, a tak boli už mnohé kostoly zavreté, predané, ale aj zbúrané. Kostoly zväčša ustupujú rôznym podnikateľským aktivitám a komerčným záujmom. Inak tomu nebolo ani v prípade kostola svätého Lamberta v nemeckej obci Immerath, ležiacej v Severnom Porýní–Vestfálsku. Pýchou Immerathu bol práve kostol postavený v novorománskom štýle, ktorý bol vďaka svojim dvom štyridsaťmetrovým vežiam dominantou širokého okolia. Základný kameň kostola bol položený v roku 1888 a približne o tri roky neskôr bol slávnostne vysvätený. Kostol pre jeho imponujúci vzhľad ľudia z tohto regiónu volali „Immerathský dóm“. Pre viaceré historicky cenné fragmenty bol vyhlásený za kultúrnu pamiatku, čo do tohto chrámu prítahovalo stále viac turistov. Bolo to však len málo platné, keďže kostol, rovnako ako celá obec, ležia na ložiskách hnedého uhlia. O ťažbu hnedého uhlia v priestore tejto obce sa dlhodobo snažila firma RWE Energy, ktorá napriek odporu obyvateľov dostala od vlády povolenie na povrchovú ťažbu hnedého uhlia (lignitu). Vláda argumentovala, že ide o vyšší štátny záujem. Obyvatelia obce tak boli postupne od roku 2006 presťahovaní do niekoľko kilometrov vzdalenej lokality, ktorá dostala pomenovanie „Nový Immerath“. Veriaci však naďalej navštevovali Immerathský dóm vo svojej pôvodnej obci.

Po zbúraní obytných domov v Immerathe ťažobnej firme stál

v ceste už „len“ historický kostol svätého Lamberta. Treba pripomenúť, že kostol bol kultúrnou pamiatkou, ktorej architektonickú hodnotu oceňovali ako veriaci, tak aj neveriaci. Aj preto ho bránili nielen miestni obyvatelia a cirkev, ale aj ochrancovia pamiatok. Títo všetci požadovali zachovanie kostola, prípadne jeho presunutie o niekoľko kilometrov ďalej do novovybudovanej obce. Presunutie takejto veľkej budovy je možné, len treba chcieť. Veď už pred štyridsiatimi rokmi bol kvôli ťažbe uhlia v severočeskom meste Most presunutý 60 metrov dlhý a 30 metrov vysoký kostol. Ťažobná spoločnosť RWE však historický kostol presúvať nechcela a na 8. januára 2018 ohlásila jeho demoláciu. Ťažobná spoločnosť tvrdí, že kostol už aj tak využívalo málo ľudí a na bohoslužby postačí aj kaplnka pre 60 ľudí, ktorú postavili v „Novom Immerathe“.

Deň pred demoláciou sa v okolí oploteného kostola zišlo asi 300 ľudí, ktorí protestovali proti jeho zbúraní. Ku kresťanským aktivistom a miestnym obyvateľom sa pridali aj ekologickí aktivisti, ktorí zdôrazňovali neekologickosť ťažby a spaľovania hnedého uhlia. Inak je zaujímavé, že nemecká kancelárka Angela Merkelová sa rada pasuje do pozície svetového lídra v presadzovaní obnoviteľných zdrojov energie, a pritom 40% elektrickej energie v Nemecku pochádza z uhlia, ktorého povrchovú ťažbu Merkelovej vláda svojimi rozhodnutiami výdatne podporuje. A ako sa k protestom proti búraní Immerathského kostola postavila regionálna vláda? Povolala viaceré policajné posily,

aby celé búranie prebehlo bez problémov. Demoláciu kostola sa demonštrantom podarilo o pár hodín oddialiť, no hydraulické rýpadlá sa napokon do kostola aj tak zahryzli. Ako posledné boli strhnuté kostolné veže. Kostol, ktorý ľudia stavali niekoľko rokov, buldozéry zrovnali so zemou za dva dni.

Čo k búraní Immerathského chrámu dodať? Pre niektorých ľudí bol Immerathský kostol len stará budova, ktorá v dnešnej, vraj modernej dobe, už nemá opodstatnenie, a navyše stojí v ceste k ziskom. Pre iných však bol historickým dedičstvom a znakom kultúrnej identity. Prípad zničenia Immerathského chrámu je len jedným z desiatok kostolov, ktoré sú v západnej Európe každoročne zbúrané. Ba čo viac, násobne väčší počet kostolov je trvalo zavretých, pretože ich veriaci prestali navštevovať. Zvlášť Nemecko sa stáva bolestným príkladom sekularizácie a kultúrnej výmeny. Kostoly ubúdajú, mešity pribúdajú. Pôvodní Nemci viac ako kostoly navštevujú nákupné a zábavné strediská. Kedysi preplnené kostoly sa tak zrazu stávajú „nadbytočné“ a mnohé čaká „zmena účelu“ alebo demolácia. Demolácia kostolov je však len výsledok, ktorému predchádza oveľa ničivejšia demolácia hodnôt. Búranie a zatváranie kostolov v západnej Európe tak v sebe nesie zvláštny symbolizmus morálneho a hodnotového úpadku. Rovnako ako hrozí pád stovkám kostolov v západnej Európe, pomaly ale isto hrozí pád aj pôvodnej európskej civilizácie.

MILAN UHRÍK
poslanec NR SR
za LS Naše Slovensko

(Pokračovanie z 5. strany)

Konečné víťazstvo Červenej armády nad nacistickými hordami prinieslo obom našim národom oslobodenie z jarma nacistického Nemecka (...) Obvinení svojou hanebnou vlezradnou, špionážnou a protiľudovou činnosťou chceli olúpiť naše národy o túto, tak ťažko vybojovanú slobodu a za cenu nového krviprelievania, za cenu novej vojny, chceli narušiť i mierové spolužitie národov.“ Podľa generálneho prokurátora tak Jančovič aj Štelcer spáchali trestný čin vlezrady, vyzvedačstva, a všetci ostatní obvinení trestný čin proti mieru. Prokurátor navrhol súdne konanie viesť pred senátom Krajského súdu v Bra-

Z galérie martýrov

tislave za účasti organizovanej verejnosti v Trenčíne.

Treba sa azda pristiaviť pri obvinení, ktoré komunistická propaganda voči obvineným neustále opakovala – že skupina sa údajne usilovala o rehabilitáciu „ľudáctva“. Napriek nesporenej funkcionárskej minulosti Pavla Jančoviča a Gejzu Štelcera v HSLS, nemožno ich skupinu pokladať za „ľudácku“. Bolo by to asi tak skresľujúce, ako označiť každého sociálneho reformátora za komunistu. Ako inteligentní ľudia si všetci uvedomovali, že HSLS už dohrala svoju dejinnú úlohu, že čas, ani pomery, nemožno vrátiť späť. Bolo tu však niečo viac ako režim HSLS. Bola to idea slovenskej nezávislosti, slovenskej štátnosti. Teda štátoprávny stav, keď bude Slovensko subjektom medzinárodného práva. Na naplnenie tohto cieľa mali Slováci neodňateľné, medzinárodne garantované právo. Aj politický režim v novej Slovenskej republike mal byť iný – založený na pluralitnej báze politických strán, čo takisto viackrát zdôrazňovali.

Na procese pred bratislavským krajským súdom (v tomto prípade delegovaným do Trenčína) padali drakonické tresty. Pavla Jančoviča ako aj Ivana Štelcera odsúdili na doživotie, Gejzu Štelcera na 23 rokov, Jána Jančoviča na 13 rokov, Ondreja Hrnčára na 6 rokov, Marcela Čavoju na 18 rokov, Romana Horvátha na 22 rokov, Petra Opatovského na 8 rokov, Víta Križana na 5 rokov, Pavla Fejfara na 15 rokov a Máriu Horváthovú na 10 rokov. Tresty boli určované podľa triedneho pôvodu, hoci spolupracovníci mali približne rovnaký podiel na činnosti. (Išlo najmä o pomoc s rozširovaním protištátnych tlačív, vedomosť o ilegálnej činnosti a jej nevyzradenie.) Ďalších členov organizácie súdnil už Krajský súd v Bratislave. Bol to napr. lekár MUDr. Ján Habáň, bývalý predseda ústavnoprávneho výboru Snemu Slovenskej republiky JUDr. Vojtech Hudec, Ing. Michal Rovder a ďalší.

Je známe, že ŠtB nedala pokoj ani politickým väzňom. Na Štelcera bolo vo väzení nasadených až päť tajných spolupracovníkov. V zachovaných archívnych materiáloch však niet ani náznaku o tom, že by bol k spolupráci s ŠtB prístupný.

V archíve ÚPN sa napr. nachádza pozorovací zväzok na Ivana Štelcera s krycím názvom „Hrad“. Bol zavedený celých 11 rokov po jeho zatknutí, v čase, keď sedel v Leopoldove. Ofi-

ciálnym dôvodom zavedenia bolo, že „medzi odsúdenými slovenskej národnosti oživuje myšlienku slovenského separatizmu, t. j. vytvorenia nového Slovenského štátu.“ Eštebáci vraj zistili, že inklínuje k „slovenskej skupine separatistov“, s ktorej členmi mával „rôzne politické debaty zamerané proti socialistickému zriadeniu, pričom sa utvrďovali vo viere blízkeho zvratu komunizmu. V boji proti komunizmu že i oni sa musia prichiniť, a to takým spôsobom, že sa musia dostať čo najrýchlejšie na slobodu a zapojiť do boja všetkých rodových Slovákov za osamostatnenie Slovenska. Za tým účelom, až sa dostane na slobodu, bude vypisovať na rôzne centrálné úrady a inštitúcie, aby

pochopili, aké krivdy sa páchajú na Slovenskom národe.“

Žiadosť o podmienené prepustenie Štelcera v roku 1965 Okresný súd v Trnave zamietol, lebo vraj Mestský národný výbor ho neodporučil s odôvodnením, že jeho prepustenie by „vyvolalo pobúrenie trenčianskeho obyvateľstva“. Ani riaditeľstvo väznice ho neodporučilo, lebo vraj trest ťuhno „neplnil prevýchovné poslanie.“

V zúfalej situácii bola aj ich ťažko chorá matka, pripútaná na invalidné lôžko. Po zatknutí manžela a syna ostala len s druhým synom, a onedlho, po uväznení tohto, úplne sama, s dôchodkom vo výške 100 Kčs. Od zatknutia videl Ivan matku iba raz. Jeho prepustenia sa nedežila, umrela v roku 1966. Brat Marián si odsedel dva roky. Odsúdený bol Krajským súdom v Bratislave dňa 4. januára 1958 za „poburovanie“, ktorého sa údajne dopustil tým, že v liste (!) porovnával otrokársky a kapitalistický spoločenský poriadok so socialistickým, pričom dospel k tomu, že medzi nimi nie je žiaden rozdiel, lebo rovnako prenasledujú ľudí. Otec Gejza po odsedení si siedmich rokov a prepustení dostával mesačný dôchodok vo výške 240 Kčs.

Počas trinásťročného väzenia mal Ivan Štelcer povolených celkovo šesť návštev. Balíček s potravinami mohol prijať iba trikrát, hoci oficiálne mal na to nárok raz alebo dvakrát v roku. Keď zažíval núdzu po prepustení z väzenia, súc bez prostriedkov i práce, pomocnú ruku mu podali – paradoxne – skôr Česi než Slováci. Aj po prepustení z väzenia ho ŠtB moni-torovala. Viedla ho v kategórii „nepriateľská osoba“ (NO), a to až do pádu režimu. V decembri 1989 však tento ŠtB skartovala.

Roku 1989 sa s vervou pustil do novej etapy zápasu. Písal školám, politickým stranám, do časopisov, novin, televízie i rozhlasu. Podporoval Hnutie za oslobodenie Slovenska, ktoré ako vôbec prvá politická sila na Slovensku, už na prelome rokov 1989/1990, nekompromisne požadovalo osamostatnenie Slovenska. Bolo to v čase, keď mnohí z neskorších tzv. zakladateľov štátu stáli na platforme federácie a skutočných národovcov obviňovali zo snáh o „rozbitie republiky“ či dokonca kriesenie „fašizmu“. Trvalým výsledkom Štelcerovej ponovembrovej činnosti je aj vydanie viacerých knižných titulov, najmä zo slovenského exilu.

MARTIN LAČKO

(Pokračovanie z 3. strany)

Predsedníctvo označilo opatrenie Dr. Husáka za neplatné a uznieslo sa na tomto vyhlásení:

„Predsedníctvo SNR neobdržalo ani od Zboru povereníkov, ani od vlády republiky ani od žiadneho terajšieho člena Zboru povereníkov správu o tom, že rezignoval na svoju funkciu v Zbore povereníkov. Preto podľa platných a záväzných zákonných predpisov a politických úprav, ako oprávnený orgán česko-slovenskej štátnej moci, nevidí Predsedníctvo SNR dôvod, aby sa zaoberalo otázkou zaplnenia povereníckych miest obsadených nateraz riadne menovanými zástupcami Demokratickej strany. Predsedníctvo SNR

strany Bohumilovi Laušmanovi povedal, že „v záujme uspokojenia situácie demisiu asi prijme“.

A tak 23. februára možno označiť za dátum zániku Demokratickej strany. Jej úhlavný protivník Gustáv Husák po odstupe jedného roka s vnútorným uspokojením spomína, ako – podľa jeho výkladu februárových udalostí – odišla zo slovenskej politickej scény „jedna politická strana“, ktorú vyplavili na povrch revolučné udalosti v roku 1944 a utopili revolučné udalosti v roku 1948: „V tých dňoch skončila svoj život jedna politická strana, ktorá zapríčinila slovenskému ľudu toľko prikorá a utrpenia. S rozkladom Demokratickej strany sa skončilo aj panovanie slovenskej buržoázie – bezzásadovej, vždy tupo

140. výročie narodenia sochára Jána Koniarka Sochár Ján Koniarek a I. svetová vojna

Akademický sochár Ján Koniarek, rodák z Voderád, po štúdiách v Ríme, Budapešti a Mníchove pôsobil v Srbsku v rokoch 1906 až 1914.

Po I. svetovej vojne zostal doma vo Voderadoch a od roku 1924 pôsobil v Trnave.

V úryvku z divadelnej hry „Záhrada spomienok Jána Koniarka“, ktorej autorom je Bohumil H. Chmelík, rozpráva Koniarek svojej láske, ktorú pre vojnové udalosti opustil v Belehrade, vojnové spomienky. Text bol napísaný na základe umelcovho životopisu a rozprávania jeho príbuzných. Jazyk rekonštruje spôsob rozprávania J. Koniarka po takmer dvadsiatich rokoch pobytu v zahraničí.

Monodráma „Záhrada spomienok Jána Koniarka“ bola uvedená v trnavskom Divadle Jána Palárika v rámci prehliadky „Súčasná slovenská dráma“ (2007), v Galérii Jána Koniarka bolo opakovane uvedené jej autorské čítanie.

frontový lístok do neprátskeho Srbska!, ani naši doma moje dopisy nedostali...

Bol to nešťasný den.

Od skorého rána sme mali veľké straty. Najprv nás v zákope zasáhli kamene, - hovorili sme, len aby sa nič horšieho nestalo! Dekovali sme sa jak sme mohli, ale mojeho najlepšieho kamaráta Janka roztrhal granát. Zostal len odhodnený plecnák. Vypadlo pár dopisov od mamenky, plesnivý slovenský chleba, a pátričky. Tie vojenské pátričky som si zbral, na památku ... a na pomoc!, držali ma pri živote, Panenka Mária ma ochránila. Pátričky opatrujem jak oko v hlave, aj do hrobu si ich zeberem.

A potom večer som bol zranený aj ja, noha!, nemohol som stúpiť na nohu. Celú noc som ležal bez pomoci, ráno zberali ranených a odnesli ma do lazaretu. V noci mi omrzli nohy! A v lazarete doktor kričí: prsty treba odrezat. „Tak režte, - režte, ket treba. Chcem žit! Musím vydržat, doktor chcem žit!“ Myslel som na teba, moja drahá. Zatínal som zuby ... o týden ma odlifruvali do lazaretu v Prešporoku.

Tu už bolo fajn. Milé sestričky, prevazy rany, dobrá strava, noha sa rýchlo hojila. Žili sme tam v tichosti, daleko od fronty, bez granátov, ... dakovali sme Bohu, že sme nažive, - od radosti sme spievali, slovenské, maďarské aj nemecké, aj sme sa na památku vyfotografovali. Dovolili mi aj modelovat.

A potom ma odvelili do Sedmohradu. Stavali sme vojenské cintery. Keď sa veliteľ dozvedel, že som v Budimpešti študovaný sochár, vymyslel, že postavíme pomník cisaru našemu. Našli mi veľikú miestnosť, jakože atelier a navozili hlinu. Tak som pomaly modeloval...

A odrazu že koniec války, - čo?: koniec války! - koniec války!!, tak som nechal pomník pomníkom a fujás domov. A doma naši mysleli, že ma jako špióna v Prešporoku obesili...

Drahá moja, vojnové hrózy, ani som o tem nemal vyprávavt...

Dlho po vojne som nemohol spávat. Prekláté granáty!, celé noci vybuchovali. Válka, válka... aj preto som nenapísal, drahá“.

BOHUMIL H. CHMELÍK

Ako prebiehal „Vít'azný Február 1948“ na Slovensku?

konštatuje, že Zbor povereníkov legálne trvá v takom zložení, ako ho po predchádzajúcom súhlase vlády republiky menovalo Predsedníctvo SNR dňa 19. novembra 1947. Každý zásah do tejto zákonnitej právomoci Predsedníctva SNR treba pokladať za úkladný počin proti platnému ústavnému a právnenému poriadku Č-SR a Predsedníctvo SNR by nemohlo opomenúť vyvodit' z neho príslušné dôsledky... Predsedníctvo SNR sa uznáša dať ešte dnes toto svoje rozhodnutie na vedomie Zboru povereníkov, ako aj všetkým členom Zboru povereníkov „ad personam“ a vláde republiky.“

Toto uznesenie sa však na verejnosť vôbec nedostalo, pretože časopisy Demokratickej strany už nevychádzali a všetky ostatné oznamovacie prostriedky mali v rukách komunisti, tak že na verejnosť vyšlo iba to, čo oni schválili. Nachádza sa iba v písomnostiach SNR, uložených v Slovenskom národnom archíve (Úrad Predsedníctva SNR, L-3, kart. 7).

Zo zasadania Predsedníctva SNR sa Dr. Lettrich ponáhlal na stretnutie zastupiteľského zboru Demokratickej strany, na ktorom sa malo zvolit' nové predsedníctvo v duchu uznesení II. zjazdu Demokratickej strany, ktorý sa konal 25. januára 1948. Nálada medzi delegátmi bola chmúrna, akoby boli tušíli, že toto je posledné stretnutie funkcionárov Demokratickej strany. Pôvodný program stretnutia, t. j. voľba nového predsedníctva Demokratickej strany sa odložil na neurčito a namiesto toho delegáti narýchlo vydali vyhlásenie, v ktorom protestujú proti vylúčeniu zástupcov Demokratickej strany zo Zboru povereníkov. Vo vyhlásení sa síce vzdorovito proklamuje, že „demokrati sa nedajú vyhnat' zo Zboru povereníkov“, ale v tom čase už boli z neho vyhnani a dvere za nimi natrvalo zatvorené.

Dr. Jozef Lettrich sa snažil pozdvihnúť skleslú náladu povzbudením, ktoré bolo viac zbožným želaním, než realistickou vierou. Naivne očakával, že čo sa nepodarilo zachrániť im, urobí pre ich záchranu mocný vládár z Prahy. „Som presvedčený“, posmeľoval predseda Demokratickej strany seba i svojich, „že pán prezident ako najvyšší ústavný činiteľ sa nedá ovplyvniť.“ Bola to však márna nádej, lebo deň predtým (22. februára) prezident Beneš už otvorene naznačoval, že nátlaku komunistov podľahne, keď predsedovi sociálno-demokratickej

reakčnej, chamtivej. Veci sa nemohli inak ani skončit'.“ (Nové slovo, 18. feb. 1949).

V očiach slovenskej socialistickej historiografie Dr. Gustáv Husák bol hrdinom februárovej revolúcie na Slovensku. Tento pochybný titul mu zaslúžene patrí. Vo svojom revolučnom zápale Dr. Husák a jeho slovenskí ideologickí spoloobjovníci s neochabujúcou energiou pokračovali aj v po februárovej likvidácii porazených „reakčných síl“, a to nielen v radoch zdemoralizovanej Demokratickej strany, ale všade, kde sa prejavoval, alebo mohol skrývať triedny nepriateľ. Podľa ich želaní porazená Demokratická strana bola prinútená urobiť radikálny rozchod so svojou trojročnou minulosťou. Musela sa zmieriť s postavením poslušného satelita Komunistickej strany a zmeniť si meno na Stranu slovenskej obrody. Jej vedenia sa ujali nové postavy, ako bol Milan Polák, Jozef Kyselý, Anton Granatier, Jozef Lukačovič... Tlačový orgán strany, denník Čas, obnovil svoje vychádzanie pod menom Ľud a jeho šéfredaktorom sa stal Roman Kaliský.

Skúsení a objektívni pozorovatelia slovenskej politickej scény videli v tejto dráme predovšetkým pokračovanie procesu, ktorý sa začal už v rokoch 1944 – 1945. V určitom zmysle slova to bola smutná a pre národ ponižujúca likvidácia spolulikvidátorov. V tomto druhom dejstve Komunistickej strana neľútostne odstraňovala zo slovenského verejného života svojho politického spojenca, s ktorým v roku 1943 podpísala Vianočnú dohodu, v roku 1944 organizovala a viedla povstanie a s ktorým po roku 1945 likvidovala predstaviteľov a budovateľov slovenskej samostatnosti.

Tretím dejstvom tejto krvavej a permanentnej „očisty verejného života“ bola ďalšia likvidácia likvidátorov v osudných päťdesiatych rokoch. V nej došlo k likvidácii tzv. buržoázno-nacionalistického krídla KSS. Hrdinovia februára 1948 ako Husák, Novomeský, Okáli, Holdoš, Šmidke, Clementis a ďalší – keď v službách cudzej ideológie už vykonali tie najšpinavejšie práce – sa ocitli na marxistickom „smetisku dejín“, ako nepriatelia pracujúceho ľudu a zradcovia revolúcie. Spálil ich oheň, ktorý sami rozdúchali, zomleli ich mlyny, ktoré oni sami rozotáčali, vyplnilo sa na nich známe diktum o revolúcii, ktorá požiera vlastné deti.

Pre tých, čo sa chcú učiť z histórie, toto je lekcia „vít'azného februára 1948“.

FRANTIŠEK VNUK

(Pokračovanie zo 4. strany)

Prostriedkom jeho vyplnenia je zábava (a dnes už opäť fušky, ktorým sa svetovejšie vraví „džob“). Tak ako práca a spánok, aj zábava je súčasťou biologického životného procesu. V tomto zmysle zábava plní podobnú funkciu ako potrava a podobne ako potravu ju pomalšie či rýchlejšie publikum trávi a kultúrny priemysel opäť vyrába a ponúka.

Chlieb a hry v cirkuse si rímsky ľud žiadali od cisárov po tom, čo prišiel o svoje politické práva. Od Iulvenalových Satír uplynulo devätnásť storočí, niektoré zábavy sa zmenili, ale aj dnešného človeka držia moderní „cisári“ na uzde vyššími či nižšími zábavami – podľa toho, na ktorom stupienku spoločenského rebríčka sa nachádza. Jednou z takých hier je niet práv bez povinností, inou zasa aj ty môžeš byť bohatý a slávny... No sú tu aj hracie automaty a heroín pre tých „dole“ a kokain, obchod s rozkošou alebo virtuálny sex pre zámožnejších.

Mediálne posilňovaná mašinéria ovládania potrieb „varí“ masového človeka v kotli informácií a reklamy, do zhlukov ktorých primiešava v starostlivo odmeraných dávkach povely na nereflektované, neautentické vykonávanie „individuálnych volieb“ činnosti, v ktorej sa aj sám rozdiel medzi informáciou a povelom stáva nerozlišiteľným a informácia a povel vzájomne zameniteľnými. Disponujeme technikou, ktorá v zlomku sekundy vymaže pravú tvár skutočnosti a jedinou pravdou urobí virtuálnu realitu zostrihanú na mieru človeka z davu. Nie každý si ju môže dovoliť, ale je tu, a keď jej cena klesne, nestihneme sa čudovať. Už teraz sme však dostatočne „uvarení“, pripravení na to, aby sme tolerovali aj neprijateľné.

Ohňostroj zábavy nás oslepiť a na okýptených končatinách sa v stádach vrháme do slepej uličky absolutizovaného trhu, materializmu, zábavy pre zábavu, zabíjania času, teroru pre zábavu, extázy naprázdno – na plné otáčky – bežiacich motorov imitácie. Hypnotizovaní totalitou lži a nepravosti tancujeme, varíme, spievame, smežeme sa v strachu pred odklonením sa od predpísaného vzoru a straty „pohody“ na samom kraji bezodnej priepasti duchovnej prázdnoty a beznádeje. Výdesení, otupení, obmedzení, naprogramovaní kráčame v stádach tam, kam si „zmyslíme“. A nazývame to slobodou.

Neviditeľné putá kultúry a civilizácie, zásady srdca, viery a myšlienky, ktoré dávali veciam poriadok a napriek svojej krehkosti práve ony držali spoločnosť, národ i národy vo vzájomnosti, nahradil obrovitánsky aparát, ktorý sa stará len o trvanie vecí ako tovaru a ľudských osôb ako funkcií, ktoré už iba prešľapujú na mieste a dopredu kráčajú len posúvaním hodinových ručičiek dozadu. Životné obsahy sú zbažené tradície, pamäť sa scvrkáva a umŕtvuje, inštitúcie bez historického obsahu prehadzujú človeka z miesta na miesto ako piesok cez sito. Život ľudí sa obmedzuje na prítomnosť a novosť. Lenže tak sa nevytvára nijaká kontinuita života. Žije sa zo dňa na deň v pracovnom výkone a zabúdaní, v zrýchlenom, roztečenom svete bez času na výdych a nádych, s cieľom získať a udržať si stav „pohody“ v mašinérii, ktorá do centra života opätovne stavia jeho prostriedky. Poroba. Ale aj takúto porobu možno pokoriť, práve zachovaním kultúry.

PODOBY MASY

Existencia nás nie je (ani na Slovensku) ničím novým. Hoci na historickú scénu vstúpili až v 19. storočí, ich rôzne formy existovali v spoločnosti odjakživa. Ale až v našej dobe prevládol davový typ človeka, ktorý sa v atmosfére života „zo dňa na deň“ stal rozhodujúcou silou. Slovo masa sa používa v rozmanitých významoch. Prvý raz sa pravdepodobne objavuje v knihe Psychológia davu (vyšla v roku 1895) od

ich nespája vzájomný súhlas, v skutočnosti zostáva každý skôr 'sám pre seba'. Práve tým sa masa líši od spoločenstva, kde pospolitosť vzniká a udržuje sa vnútorne slobodnou rezignáciou na sebaapresadzovanie. V mase, naopak, nie je spoločnou črtou sebaobetovanie, ale, takpovediac, vonkajškovo spôsobené prepadnutie, strhnutie a vyhasnutie ja.' (J. Pieper, Základné formy sociálnych pravidiel hry)

Inštitúcie modernej spoločnosti

Masa ako voľné, vnútorne neusporiadané nahromadenie ľudí, ktorí tvoria jednotu vo svojej afektivitě, existovala ako prechodný jav vždy. Stretávame sa však aj s masou ako obecnosťou či verejnosťou. Ide o historicky typický jav, keď ľudia neurčitého vymedzenia a rozvrstvenia patria k sebe v duchovnej rovine prijímania slov a názorov. Masa ako súbor ľudí, ktorí sú v aparáte spoločenského života začlenení tak, že vôľa a vlastnosti väčšiny musia

Ďalšou fikciou, ktorou sa vyznačuje masa, je fikcia rovnosti. V tejto súvislosti José Ortega y Gasset vymedzuje dav ako „všetko to, čo z osobitých dôvodov nie je schopné ohodnotiť sa – či už v dobrom alebo zlom – ale cíti sa byť 'ako tí ostatní', pričom však nepocituje úzkosť, ale sa priam teší zo svojho stotožnenia s ostatnými“ (J. Ortega y Gasset, Vzbura davov). Nikto už nie je sám sebou, zostáva individuom, no prestáva byť osobou a osobnosťou. A to, čo môžu

Kultúra, davvy, televízia

Kresby: Andrej Mišanek

Gustava Le Bona, ktorý ním označuje sociálny jav spojenia väčšieho množstva ľudí do útvaru s istou kolektívnou dušou, ktorou cítia, myslia a konajú celkom odlišne od svojho individuálneho konania.

Podobne charakterizuje masu aj Sigmund Freud v práci Psychológia masy a analýza Ja. Napriek tomu, že masa je základnou formou sociálneho vzťahu, nie je formou vedomého združovania osôb, ktoré akcentujú svoju spolupatričnosť v pospolitosti. Masa nevzniká v pospolitosti, neexistuje v nej solidarita alebo kolegialita, hoci navonok sa prejavujú, čo majú jej prvky spoločné. Podľa Josepha Piepera v mase miznú „rozdíly spôsobu života, charakteru a inteligencie, povolania jednotlivca; ...individuálne formované ja sa rozplýva v nerozlišenej spoločnej aktivite masy... Masa nie je ani jednotou, ani nejakým 'my'; je mnohosťou jednotlivcov, ktorí sa vlastne 'vzájomne netýkajú'; nielenže

musia dnes rátať s vlastnosťami masy – či už s masou výrobných síl v prevádzke alebo s hodnotením a vkusom masy spotrebiteľov pri výrobe. Veľa na tom nemenia ani predstavy Alвина Tofflera o demasifikácii spoločnosti a ekonomiky tzv. tretej vlny. Masová výroba a trh sa v nej vraj rozpadajú na „diferencované segmenty, pretože zákazník potrebuje rozdielnosť a lepšie informácie umožňujú obchodníkom nachádzať a obsadzovať mikro-obchody“ (A. Toffler – H. Tofflerová, Utváranie novej civilizácie. Politika tretej vlny). Dodajme len, že segmentácia a ďalšie triedenie a atomizácia trhu a vôbec všetkých oblastí hospodárstva a spoločnosti vonkoncom nemusia znamenať nahradenie homogenity rozmanitosťou.

Stále ide len o rafinovanejšie pôsobenie reklamy, informácií a pokynov, ktoré ako vzájomne zameniteľné používa masová kultúra na udržiavanie a ovládanie apetítu onoho „druhovlnového“ homoconsumens.

rozhodovať, je sústavne pôsobiace mocou nášho sveta a vo verejnosti a v mase ako hromadnom zoskupení ľudí sa prejavuje len prechodne. O mase ako prechodnom spojení rôznych ľudí hovoria najmä Le Bon a Freud, ktorí ako jej hlavné vlastnosti uvádzajú impulzivnosť, nestálosť a popudlivosť. Vlastnosťou masy ako verejnosti je byť fantómom veľkého množstva navzájom cudzích a odlišných ľudí, byť nositeľom ich mienky.

Táto mienka sa nazýva verejnou mienkou a je rozhodujúcou silou aj v súčasnosti. Hoci ako mienka „všetkých“ nie je ničím iným ako fikciou, vyslovuje sa, uctieva sa ako imperatív, a jednotlivci aj skupiny ju považujú za svoju mienku. Je to však čosi neuchopiteľné, klamlivé, unikajúce. Je to hlas Nikoho a Ničoho a ako Nič obrovského množstva sa stáva nevidanou silou, ktorá sa môže zmeniť na vražednú zbraň v rukách ničivej moci.

ini, môžem aj ja. S výrazom dobroprajnosti na tvári si všetci závidia a s proklamovanou skromnosťou hromadia hračky, peniaze, autá, domy, lieky, knihy, informácie, vedomosti, pocty...

Fenomén masovosti sa týka každého z nás. Všetci sme nejakou situovaní v celku skutočnosti nášho sveta, ktorému vládne aparát masy. (Samozrejme, týmto aparátom manipuluje „ruka“, hoci skrytá, ktorá disponuje „všetkou“ mocou.) Preto sa v našich činnostiach, starostiach i radoostiach ocitáme vo sfére masy. Každý sa môže rozplynúť v nerozlišenej spoločnej činnosti masy a jej rétoriky, ktorá vraví „my všetci“ a vypína sa iluzórnym pocitom všemocnosti.

Organizmus masy nás núti, aby sme mu slúžili a svojou prácou vytvárali stále niečo nové. Duchovná činnosť je vhodná len vtedy, keď spolupôsobí pri uspokojovaní množstva. V takomto zvrátenom or-

Masová imigrácia je jav, ktorého príčiny sú systémom stále šikovne skrývané. Multikultúrna propaganda sa imigráciu pokúša falošne vykresliť ako neodvratnú. Týmto článkom hodláme potvrdiť raz a navždy, že toto nie je žiaden spontánny jav. To, čo chcú predstaviť ako neodvratný výsledok moderného života, je v skutočnosti plán vymyslený spoza stola a pripravovaný desaťročia. Jeho cieľom je úplné zničenie vzhľadu celého kontinentu.

PANEURÓPA

Len zopár ľudí vie, že jedným z hlavných iniciátorov procesu európskej integrácie bol ten istý človek, ktorý navrhol genocídny plán pre európske národy. Je to temná osoba, o existencii ktorej davy nevedia, ale elita ho považuje za zakladateľa Európskej únie. Jeho meno je Richard von Coudenhove-Kalergi. Vďaka svojim úzkym kontaktom v zákulisí mimo žiary publicity, podarilo presvedčiť najdôležitejších vodcov štátov o svojom pláne, čím z nich urobil podporovateľov a kolaborantov „projektu európskej integrácie“. Medzi prvými podporovateľmi boli českí politici Tomáš Masaryk a Edvard Beneš, a bankár Max Warburg, ktorý investoval 60 000 mariek. Rakúsky kancelár Msgr. Ignaz Seipel a budúci prezident Rakúska Karl Renner prevzali zodpovednosť za vedenie „paneurópskeho“ hnutia.

V roku 1922 založil vo Viedni Paneurópske hnutie, ktoré si kládlo za cieľ vytvoriť Nový svetový poriadok, založený na federácii krajín pod vedením Spojených štátov. Európska integrácia bola prvým krokom vo vytváraní svetovlády. Svoj program vyjadril aj v publikácii Paneurópsky manifest v roku 1923.

So vzostupom fašizmov v Európe sa od projektu upustilo a „Paneurópske hnutie“ bolo donútené k rozpusteniu, no po druhej svetovej vojne sa Kalergimu, vďaka horúčkovitej a neúnavnej činnosti a podpore Winstona Churchila, slobodomurárskej lóže B'nai B'rith a dôležitých novinárov, ako New York Times, podarilo zariadiť, aby vláda Spojených štátov plán prijala. CIA sa neskôr ujala dokončenia projektu.

RICCARDO PERCIVALDI

Legálna genocída

alebo

Kalergiho plán

PODSTATA KALERGIHO PLÁNU

Vo svojej knihe „Praktischer Idealismus“ Kalergi naznačuje, že obyvatelia budúcich „Spojených štátov Európskych“ nebudú ľuďmi starého kontinentu, ale druhom podľudí, produktmi miešania plemien. Jasne vyjadruje, že národy Európy by sa mali krížiť s Ázijčanmi a farebnými rasami, čím vytvorí mnohonárodné stádo bez akejkolvek kvality a ľahko kontrolované vládnuou elitou.

„Človek budúcnosti bude zmiešanej rasy. Rasy a triedy dneška postupne zmiznú kvôli eliminácii miesta, času a predsudkov. Eurázijsko-negroidná rasa budúcnosti, zovňajškom podobná starovekým Egypťanom, nahradí diverzitu národov

a diverzitu jednotlivcov“. (COUDENHOVE-KALERGI, R., N., Praktischer Idealismus, Wien – Leipzig : Paneuropa Verlag, 1925)

Namiesto zničenia európskeho judaizmu Európa proti svojej vôli skultivovala a vzdelala týchto ľudí, vedúcich ich do ich budúceho stavu ako vedúceho národa prostredníctvom tohto umelého evolučného procesu. Neprekvapuje, že ľudia, ktorí ušli z giet a väzení, sa stali duchovnou

šľachtou Európy. Takže, milosrdná starostlivosť, ktorú Európa poskytla, vytvorila nové plemeno aristokratov. Toto sa stalo, keď sa európska feudálna aristokracia zrútila kvôli emancipácii Židov (kvôli činom, ktoré vykonala Francúzska revolúcia).

Kalergi vyhlasuje zrušenie práva na sebaurčenie a následne elimináciu národov za použitia etnických separatistických hnutí a masovej migrácie. Aby bola Európa kontrolovaná elitou, chce ľudí premeniť na jedno homogénne zmiešané plemeno černochoch, belochov a Ázijčanov.

Týmto mulatom Kalergi pripisuje krutosť, nevernosť a iné charakteristiky, ktoré podľa neho musia byť vytvorené vedome, lebo sú nevyhnutné na dosiahnutie nadradenosti elity.

Tým, že sa najprv zruší demokracia, teda vláda ľudu (ľudí) a potom aj samotní ľudia vďaka rasovej zmiešanosti. Biela rasa musí byť nahradená ľahko ovládateľnou rasou mulatov.

Tým, že sa potom zruší zásada rovnosti všetkých pred zákonom a vďaka mimoriadnym zákonom chrániacim menšiny nebude viac možná akákoľvek ich kritika, bude takto vlastne možné masu ľudí potlačiť.

Politici svojho času Kalergiho počúvali a západné mocnosti boli a sú založené na jeho pláne, pričom americké banky, tlač a tajné služby financovali jeho projekty.

Vedúci predstavitelia európskej politiky veľmi dobre vedia, že Kalergi je autorom tejto Európy, ktorá komanduje z Bruselu a Maastrichtu. Kalergi, hoci je verejne neznámy, medzi historikmi a poslancami, je považovaný za otca Maastrichtu a multikulturalizmu. Novinkou jeho plánu nie je, že by akceptoval genocídu ako prostriedok na dosiahnutie moci, ale že žiadať chce vytvoriť podľudí, ktorí by vďaka svojim negatívnym charakteristikám, ako je neschopnosť a labilnosť, by zaručili toleranciu a akceptáciu tejto ním myšlenej „šľachtickej rasy“

OD KALERGIHO PO SÚČASNOSŤ

Hoci žiadna učebnica Kalergiho nespomína, jeho myšlienky sú vedúcimi princípmi Európskej únie. Viera, že národy Európy by sa mali zmiešať s Afričanmi a Ázijčanmi, aby bola zničená naša identita a vytvorená jedna miešanecká rasa, je základom všetkých miestnych politik, ktoré si kladú za cieľ ochraňovať menšiny. Nie z humanitárnych dôvodov, ale kvôli nariadeniam vydanými bezohľadným režimom, ktorý tajne pripravuje najväčšiu genocídu v histórii.

Na jeho počesť bola založená Coudenhove-Kalergiho Európska cena, ktorá sa každé dva roky udeľuje Európanom, ktorí vynikli v podpore tohto zločinného plánu. Medzi ocenenými touto cenou sú Angela Merkelová a Herman Van Rompuy.

Podnecovanie ku genocíde je tiež základom ustavičných výziev Organizácie spojených národov, ktoré požadujú, aby sme prijali milióny imigrantov, ktorí majú „napomôcť“ s nízkymi mierami pôrodnosti v EÚ. Podľa správy zverejnenej v januári 2000 v posudku Organizácie spojených národov v New Yorku s názvom „Rozdelenie obyvateľstva“, pod pojmom „Imigračné nahradenie: Riešenie pre znižujúce sa a starnúce obyvateľstvo“, Európa bude do roku 2025 potrebovať 159 miliónov imigrantov. Človek by sa mohol čudovať, ako môžu byť takí presní v odhadoch imigrácie, hoci to nebol vopred premyslený plán. Je isté, že nízka miera pôrodnosti by sa dala ľahko zvrátiť vhodnými opatreniami na podporu rodín. Je to rovnako jasné ako to, že

prínosom cudzích génov nie je ochraňovať naše genetické dedičstvo, ale že umožňujú jeho vymiznutie. Jediným účelom týchto opatrení je úplne zdeformovať našich ľudí, aby sa zmenili na skupinu ľudí bez národnej, historickej a kultúrnej súdržnosti. Skrátka, politiky Kalergiho plánu boli a stále sú základom oficiálnych vládnych politik zameraných na genocídu národov Európy prostredníctvom masovej imigrácie. G. Brock Chisholm, bývalý riaditeľ Svetovej zdravotníckej organizácie, potvrdzuje, že sa naučil lekcii Kalergiho plánu, keď hovorí: „To, čo ľudia na všetkých miestach musia urobiť, je, aby obmedzili miery pôrodnosti a podporovali zmiešané manželstvá (medzi rôznymi rasami), toto je zamerané na vytvorenie jednej rasy vo svete, ktorý bude riadený ústrednou autoritou.“

ZÁVERY

Ak sa pozrieme okolo seba zdá sa, že Kalergiho plán sa plne realizuje. Čelíme fúzii Európy s tretím svetom.

Nosná axioma „novej civilizácie“, ktorú podporujú evanjelizátori multikultúrneho slova, je prijatie násilím vynútenej etnickej križovatky. Európania sa potopili v mori mulatov, ktoré ich zalialo hordami afrických a ázijských prisťahovalcov. Pliaga zmiešaných medzirasových manželstiev vytvára každý rok tisíce mladých ľudí mulatov. Sú to „Kalergiho deti“. Pod duálnymi nátlakmi dezinformovania a humanitárneho omámenia, podporovaného masmédiami, sa Európania učia zriecť svojho pôvodu, zriecť svojej národnej identity.

Služobníci globalizácie sa nás pokúšajú presvedčiť, že popretie našej identity je pokrokovým a humanitárnym činom, že „rasizmus“ je zlý, pretože chcú, aby sme všetci boli slepými spotrebiteľmi. Teraz je nevyhnutné viac než kedykoľvek predtým, aby sme čelili klamstvám systému, aby sme prebudili revolučného ducha Európanov. Každý musí vidieť pravdu, že európska integrácia predstavuje genocídu. Nemáme inú možnosť, alternatívou je národná samovražda.

Poznámka prekladateľa:

Hoci dôvody, kvôli ktorým sa Kalergi rozhodol tak, ako sa rozhodol, nás nijako zvlášť nezaujímajú, pokúsime sa zodpovedať na otázku, ktorú by si čitatelia určite položili: Prečo európsky aristokrat s flámskymi, poľskými, grécko-byzantskými koreňmi a dokonca s nejakou samurajskou krvou vo svojich žilách (od svojej matky) bol takýmto architektom v rukách temných síl? Dôvody, podľa nášho názoru, sú viaceré, idiosynkratické, psychologické a... ženy.

Preto pozorujeme osobnosť so silnými snobskými postojmi, aroganciou a – dovoľte mi použiť ten pojem – „zvrhlým elitárstvom.“ Jeho otec bol rakúsky diplomat menom Heinrich von Coudenhove-Kalergi (s prepojeniami na byzantskú rodinu Kalergiovcov) a jeho matka Japonka Mitsu Aojama. Fakt, že jeho matka bola Ázijčanka, možno vytvoril vnútorné konflikty a frustrácie, niečo, čo sa môže stať ľuďom s takým temperamentom. Ale najrozhodujúcejším faktorom musí byť „správna teenagerka“, ktorá - samozrejme náhodou - bola po jeho boku a stala sa jeho prvou ženou (vo veku 13 rokov): židovka Ida Roland, ktorá sa neskôr stala slávnou herečkou.

Preložil Ján Košiar

Prosba k priaznivcom Kultúry

Nedovoľte ponižovať svoj národ,
nedovoľte ponižovať seba!

Prosíme, nepoľavujte v ušľachtilom úsilí,
prispejte na číslo účtu Kultúry
v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK690900000000000170427664